

## ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ: ΝΕΟΙ ΟΡΙΖΟΝΤΕΣ Ή ΑΠΩΛΕΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ;\*

Άξιότιμοι Σύεδροι,

Τò θέμα τò òποιο άνετέθη στην ταπεινότητά μου ήταν μία πρόκληση. Κι αυτό γιατί πράγματι στίς ήμέρες μας τίθεται έντονα τò έρώτημα τί είναι ή Παγκοσμιοποίηση; Ένα άνοιγμα σέ νέους òρίζοντες, μία άδήριτη ανάγκη, ή μία άπώλεια προσανατολισμού; Θα προσπαθήσω νά καταθέσω στην άγάπη σας τή σκέψη μου κι έλπίζω νά σάς δώσω έναύσματα ώστε νά προβληματισθείτε έπί τού θέματος.

---

Του Μακ. Άρχιεπισκόπου Άθηνών  
και πάσης Ελλάδος κ.κ. **ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

---

Ή Παγκοσμιοποίηση ως ένα γεγονός καταρρίψεως τών συνόρων δέν είναι κάτι τò καινούργιο για μās τούς Χριστιανούς. Ή Έκκλησία μας άναπτύχθηκε έπί Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, όταν στόν τότε γνωστό κόσμο δέν υπήρχαν σύνορα και οί διάφοροι λαοί ζούσαν υπό μία κρατική έξουσία. Ό Άπόστολος τών Έθνών Παύλος, ό και ίδρυτής τής Έκκλησίας μας, γράφοντας πρòς τούς Γαλάτας και τούς Κολοσσαείς θέτει τò θέμα ότι όλοι οί λαοί είναι ένωμένοι κάτω άπό τήν άγκαλιά τού Θεοῦ. Όλοι είναι **πρόσωπα** και γεννημένοι κατ' εικόνα και όμοίωση τού Θεοῦ: «Οὐκ ἔνι Έλλην ή Ίουδαῖος, περιτομή και άκροβιστία, βάβαρος, Σκύθης, δοῦλος, έλεύθερος, άλλα τὰ πάντα και έν πᾶσι Χριστός» (Κολ. Γ' 11). Ή ένότητα όλων τών ανθρώπων άνεξαρτήτως καταγωγής ή οικονομικής καταστάσεως πραγματώνεται στην Έκκλησία μας μέσα στη Σύναξη τής Θείας Εὐχαριστίας. Όταν καλούμεθα «μετά φόβου Θεοῦ, πίστεως και άγάπης» νά προσέλθουμε στην κοινωνία μας με τò Χριστό, αυτό είναι μία πρόσκληση πρòς τόν όποι-

οδήποτε χωρίς καμία διάκριση. Κάθε τέλεση τού Μυστηρίου τής Θείας Εὐχαριστίας είναι μία έπαλήθευση στόν αἰώνα τής ένότητας τών ανθρώπων και μία εικόνα τής έσχατολογικής συνάξεως τών διασκορπισμένων τέκνων τού Θεοῦ. Με τή Θεία Εὐχαριστία και τήν Άγάπη, πού είναι προϋπόθεσή της, ξεπερνᾶμε τὰ έμπόδια τόσο τών μεταξύ μας συνόρων όσο και τών κρατικών.

Ή Οικουμενικότητα τής Έκκλησίας μας στηρίζεται στόν άνθρωπο - πρόσωπο, ως μοναδικό, άνεκτίμητο και άνεπανάληπτο. Στόν άνθρωπο ό όποιος είναι έλεύθερος και αὐτεξούσιος (Θεόφιλος Άντιοχείας «Πρòς Αυτόλυνκον» Β' 27). Στην Εὐχαριστιακή Σύναξη ό ιερέας άναφέρει «Μεταλαμβάνει ό δοῦλος ή ή δούλη τού Θεοῦ...» και λέγει τò όνομά τους. Ό καθένας μας άποτελεί μέρος τού Σώματος τής Έκκλησίας πού έχει κεφαλή τόν Χριστό. Αυτό τò νιώθει κανείς στίς Διορθόδοξες συναντήσεις, όταν άπό τò Ίερό Ποτήριο μεταλαμβάνουν ως άδελφοί Βούλγαροι, Ρῶσοι, Έλληνες, Άραβες, Άφρικανοί, Γάλλοι, Ρουμάνοι κ.λπ. Έκεί βλέπει κανείς τήν πνευματική ένότητα και τήν «παγκοσμιοποίηση» όπως τήν βιώνει ό Πιστός μέσα στην Έκκλησία.

Ό ένωτικός κρικός τής Οικουμενικότητας πού βιώνει ή Έκκλησία είναι ή άγάπη μεταξύ τών ανθρώπων, όπως μās τήν παρέδωσε με τή Ζωή, τή Σταυρική του Θυσία, τήν Άνάσταση και τή Διδασκαλία του ό Κύριός μας και όπως τήν περιέγραψε ό Άπόστολος Παύλος. Γράφει στοῦς Έφεσίους: «*Γίνετε μιμητὲς τοῦ Χριστοῦ, σὰν ἀγαπητὰ του παιδιὰ και περπατεῖστε με ἀγάπη, καθὼς και ό Χριστὸς μᾶς ἀγάπησε και παρέδωσε τὸν ἑαυτό Του προσφορὰ και θυσία στὸ Θεὸ*» (Έφεσ. Ε' 1-2). Ή άγάπη για τόν Άπόστολο τών Έθνών είναι τò πλήρωμα τού Νόμου (Ρωμ. Γ' 10) και ό σύνδεσμος τής τελειότητας (Κολ. Γ' 14) και συμπληρώνει ό Άγιος Ίωάννης ό Χρυσόστομος ότι είναι «μητέρα όλων τών αγαθών και άρχή και τέλος τής ένάρετης ζωής», διότι κάθε έντολή και κάθε ένέργειά μας συγκεφαλαιώνονται σέ αυτό πού μās είπε ό Κύριός μας «νά αγαπήσουμε τόν πλησίον μας όπως

---

\* Όμιλία στην Ήμερίδα πού διοργάνωσε τò Έργαστήριο Έλευθέρων Σπουδών I.S.T. Studies, στην αἴθουσα διαλέξεων τής Άρχαιολογικής Έταιρείας με θέμα «Ή Παγκοσμιοποίηση πέρα άπό τήν οὐτοπία» (Άθήνα, 29.5.2001).

τόν ἑαυτὸν μας» (Ἰωάν. ΚΒ' 39). Στὴν Ἐκκλησία δὲν ὑπάρχουν ἐχθροί, δὲν ὑπάρχουν ἀντίπαλοι. Ἡ ἀγάπη ἐξουδετερώνει τὴν ἐχθρότητα καὶ καταργεῖ τὴν ἀντιπαλότητα. Ὁ λόγος τοῦ Κυρίου εἶναι σαφής· «ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς, καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς καὶ διωκόντων ὑμᾶς» (Ματ. Ε', 44). Ὁ Μέγας Βασίλειος ἔγραψε ὅτι τὸ χαρακτηριστικὸ τοῦ ἐχθροῦ εἶναι νὰ βλάπτει καὶ νὰ ἐπιβουλεύεται, ἀλλὰ ὁ Κύριος δίδαξε ὅτι ἀγαπώντας ἐμεῖς τοὺς ἐχθροὺς μας μοιάζουμε σ' Ἐκεῖνον ποὺ πέθανε γιὰ μᾶς τοὺς ἁμαρτωλοὺς.

Ὁ ἄνθρωπος - πρόσωπο λοιπὸν εἶναι τὸ πρῶτο καὶ κύριο στοιχεῖο τῆς Οἰκουμενικότητας τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ συνεκτικὸς κρῖκος τῆς ἡ ἀγάπης. Θὰ σᾶς ἀναφέρω ἓνα ἀκόμη παράδειγμα γιὰ νὰ κατανοηθεῖ ἀκόμη καλύτερα ἡ θέση τῆς Ἐκκλησίας. Στὸ σχόλιό του ἐπὶ τοῦ Εὐαγγελικοῦ ρητοῦ «Καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας» ὁ Μέγας Βασίλειος γράφει ὅτι ὁ πλοῦτος καὶ ἡ ἀγάπη εἶναι ἀντιστρόφως ἀνάλογα. Διότι ἂν ἀγαπᾷ ὁ πλούσιος τὸν πλησίον του θὰ τὸν φρόντιζε καὶ δὲν θὰ σκεπτόταν συνεχῶς καὶ μόνο τὰ περιττὰ καὶ τὰ ἄχρηστα ὡς ἀναγκαῖα. Μὲ τὸ πνεῦμα τῆς σπατάλης, σημειώνει ὁ Πατὴρ τῆς Ἐκκλησίας μας, τίποτε στὸν πλούσιο δὲν εἶναι ἀρκετὸ καὶ θέλει συνεχῶς νὰ σπαταλᾷ ἀκόμη περισσότερα. Βλέπετε ὅτι αὐτὰ ποὺ ἀναφέρουν τὰ πιὸ σύγχρονα βιβλία τῆς Οἰκονομίας ἀλλὰ καὶ τῆς Οἰκολογίας εἶναι οἱ Ἀρχεὶς τίς ὁποῖες δίδαξαν ἐδῶ καὶ αἰῶνες πρὶν οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας.

Τώρα λοιπὸν ἔρχομαι στὸ κύριο καὶ καίριο ἐρώτημα, μήπως μὲ τὴν Παγκοσμιοποίηση, ὅπως τὴν βλέπουμε νὰ διαμορφώνεται, ὑπάρχει μία ἀπώλεια τοῦ προσανατολισμοῦ μας; Αὐθορμήτως ἀπαντᾶμε θετικά. Ἡ ἐλευθερία τοῦ κάθε ἀνθρώπου μέσα στὸ σύνολο τῶν κοινωνιῶν μετατρέπεται σὲ ἐλευθερία τοῦ ἐμπορίου καὶ σὲ «κοινωνικὲς ἐλευθερίες», ἡ ἀγάπη μετατρέπεται σὲ συμφέρον, ἡ πρόνοια γιὰ τὸν πλησίον σὲ ἐκμετάλλευση τοῦ πιὸ ἀδύνατου. Πῶς νὰ συμφωνήσῃ μὲ αὐτὴν τὴν διαμορφούμενη κατάσταση ἡ Ἐκκλησία;

Οἱ ἰδεολόγοι τῆς ἐλεύθερης ἀγορᾶς μᾶς λένε: «ἡ παγκοσμιοποίηση εἶναι ἱστορικῶς ἀναπόφευκτη». Πράγματι. Ἀλλὰ αὐτὸ δὲν εἶναι ἐπιχείρημα ὑπὲρ τῆς παθητικῆς ἀποδοχῆς τῶν πραγμάτων ἢ τῆς σιωπῆς μας. Εἶναι περιέργο πῶς οἱ ἰδεολόγοι

αὐτοὶ ξεχνοῦν ὅτι τὸ ἱστορικῶς ἀναπόφευκτον ἐπικαλέσθηκαν πρῶτοι οἱ Σοβιετικοί, χωρὶς αὐτὸ νὰ ὑποχρεώσει κανέναν –οὔτε βέβαια τὴν Ἱστορία– νὰ τοὺς κοιτάζει ἀπαθῶς.

Θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι κοινὴ πεποίθηση πιά, ὅτι ὅσοδήποτε ἱστορικῶς ἀναπόφευκτο καὶ νὰ εἶναι κάτι, δὲν ὑποχρεώνει τὸν ἄνθρωπο σὲ παθητικὴ ὑποταγὴ ἢ σὲ συναίνεση. Καὶ τοῦτο διότι ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι μόνο δημιούργημα τῆς Ἱστορίας, ἀλλὰ δημιουργὸς τῆς ἐπίσης. Ἀπ' ὅτι βλέπω, οἱ ἰδεολόγοι ἴσως δυσκολεύονται νὰ τὸ κατανοήσουν αὐτό. Οἱ Χριστιανοὶ ὅμως γνωρίζουν πῶς ἡ Θεία Πρόνοια δὲν καταργεῖ τὸ αὐτεξούσιο.

Δεύτερο ἐπιχείρημά τους εἶναι ὅτι ἡ παγκοσμιοποίηση προωθεῖ τὴν ἐλεύθερη ἀγορά, ἐνῶ οἱ σκέψεις περιορισμοῦ τῆς ἐνισχύουν τὸν κρατισμὸ. Ἄς τοὺς βεβαιώσουμε λοιπὸν ὅτι ἡ Ἐκκλησία δὲν ἔχει λόγους νὰ ὑπερασπίζει τὸν κρατισμὸ καὶ νὰ μάχεται τὴν ἐλεύθερη οἰκονομία. Ἐκεῖνο ποὺ τὴν ἀπασχολεῖ εἶναι, ἂν συνειδητοποιοῦμε ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι μέσο ἀλλὰ σκοπός. Καὶ ἐκεῖνο γιὰ τὸ ὁποῖο δὲν μπορεῖ νὰ ἀδιαφορήσῃ, εἶναι ἡ μοῖρα τοῦ φτωχοῦ, ἡ μοῖρα τοῦ πάσχοντος ἀνθρώπου. Ἡ Ἐκκλησία διδάσκει τὴν προστασία τοῦ πάσχοντος καὶ τὴν κοινωνικὴ ἀλληλεγγύη, ὅχι ὡς πολιτικὸ πρόγραμμα, ὅχι ὡς μία δέσμη προτάσεων, οὔτε κἂν ὡς ἡθικὴ ἀξία. Πὰ τὴν Ἐκκλησία, οἱ φτωχοὶ εἶναι «οἱ θυρωροὶ τῆς βασιλείας [τοῦ Θεοῦ], οἱ ἀνοίγοντες τὰς θύρας τοῖς χρηστοῖς, καὶ κλείοντες τοῖς δυσκόλοις καὶ μισανθρώποις» (Γρηγ. Νύσσης Ρ.Γ. 46, 460 C).

Τὴν ἐλεύθερη ἀγορά, ἐξ ἄλλου, ἐνισχύει ὅχι μόνον ἡ Παγκοσμιοποίηση ἀλλὰ καὶ τὸ ἐμπόριο ὀπλων, τὸ ἐμπόριο ναρκωτικῶν, τὸ δουλεμπόριο καὶ ἡ πώληση μικρῶν παιδιῶν στοὺς οἴκους ἀνοχῆς. Τὴν ἐλεύθερη ἀγορὰ ἐνισχύει καὶ ἡ κατάργηση κάθε ἀσφάλειας, ὅπως ἐπίσης κάθε σύνταξης. Τὴν ἐνισχύει καὶ ἡ κατάργηση τῶν κρατικῶν σχολείων καὶ τῶν κρατικῶν νοσοκομείων. Ἐν τούτοις, εἶμαι βέβαιος ὅτι καὶ οἱ πιὸ ἀκραῖοι ἰδεολόγοι δὲν φθάνουν στὸ σημεῖο νὰ στηρίζουν ὁποιοδήποτε μέτρο προωθεῖ τὴν ἐλεύθερη ἀγορά, ἀδιαφορώντας γιὰ τὸ κοινωνικὸ κόστος.

Ἐπειδὴ ἀκριβῶς θέλω νὰ πιστεῦω πῶς ἔχουν αὐτὴ τὴ σωφροσύνη, γι' αὐτὸ νομίζω ὅτι θὰ συμφωνήσουν μὲ τὴν Ἐκκλησία ἡ ὁποία ζητᾷ ἡ Παγκοσμιοποίηση νὰ μὴν μετατραπῇ σὲ ὁδοστρωτήρα

που θά συνθλίψει τὸν πάσχοντα ἄνθρωπο, οὔτε σὲ ὄχημα τοῦ ὀργανωμένου ἐγκλήματος.

Ἀκόμη περισσότερον ἄνετα αἰσθάνονται οἱ ἰδεολόγοι μὲ τίς συνέπειες τῆς Παγκοσμιοποίησης στὸν πολιτισμό. Κατηγοροῦν τὴν Ἐκκλησία ὅτι ἀντιτίθεται στὴν Παγκοσμιοποίηση, μὲ σκοπὸ νὰ διατηρήσει τὸν ἐθνικισμό, τὴ μισαλλοδοξία, τίς διακρίσεις. Τὴν κατηγοροῦν ἀκόμη ὅτι μάχεται τὴν Παγκοσμιοποίηση γιὰ νὰ κρατήσει τὸν λαὸ δέσμιον τῆς ξεπερασμένης παράδοσης καὶ τοῦ παρελθόντος.

Ἄς ξεκαθαρίσουμε λοιπόν, ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος δὲν προωθεῖ τὴν καλλιέργεια τοῦ ἐθνικισμοῦ. Ἀγαποῦμε τὴν πατρίδα μας καὶ τὸν Ἑλληνισμό, χωρὶς φυλετισμούς, χωρὶς νὰ ὑποτιμοῦμε τοὺς ἄλλους λαούς, χωρὶς ξενοφοβίες. Ἀντίθετα ἀπὸ τίς προκατελιμμένες ἐπικρίσεις, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος εἶναι προστάτης τῶν μειονοτήτων, τῶν προσφύγων. Ἐπικρίνει ἐνίοτε πολιτικὲς ἐπιλογές, ἐφ' ὅσον αὐτὲς ἀντιβαίνουν πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ Εὐαγγελίου, οὐδέποτε ὅμως καταφέρεται κατὰ ἔθνους. Τιμᾷ τὴν προσφορά καὶ τὰ χαρίσματα τοῦ Ἑλληνισμοῦ, οὐδέποτε ὅμως ἀπεσιώπησε τὴν προσφορά καὶ τὴ συμβολὴ ἄλλων λαῶν. Κι αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος γιὰ τὸν ὁποῖο ἡ Ἐκκλησία μας στηρίζει μὲ τόση θέρμη τὴν *πολιτικὴ* ἔνωση τῆς Εὐρώπης, γνωρίζοντας πὼς αὐτὴ ἡ ἔνωση συνεπάγεται τὸν περιορισμὸ τῆς ἐθνικῆς μας κυριαρχίας.

Πὰ τὴν Ἐκκλησία, ἡ παράδοση δὲν εἶναι συγκεκομμένα ἦθη καὶ ἔθιμα ποὺ πρέπει νὰ τὰ κρατήσουμε στὴ ζωὴ μὲ τεχνητὸ τρόπο, ἀλλὰ ἐμπειρία κοινωνικότητας, φορέας πνεύματος. Εἶναι αὐτὸ ποὺ στὴν ἐκκλησιαστικὴ γλῶσσα λέμε *λείψανο*. Πὰ τὸν ξένο πρὸς τὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας ἄνθρωπο τὸ *λείψανο* εἶναι ἀπομεινάρι ἀπὸ κάτι ποὺ ὑπῆρχε σὲ παλιούς χρόνους. Ἐνῶ γιὰ τὴν Ἐκκλησία, τὸ *λείψανο* εἶναι χορηγὸς ζωῆς. *Δὲν προσκυνᾶμε πτώματα στὴν Ἐκκλησία, ἀλλὰ τοὺς νῦν καὶ αἰεὶ ζωντανούς.*

Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς, ἡ Ἐκκλησία δὲν καλλιεργεῖ μία λατρεία τοῦ πολυκαιρισμένου, δὲν διδάσκει τὴν καθήλωση σὲ τρόπους ζωῆς τοῦ παρελθόντος. Ἡ Ἐκκλησία ἐπισημαίνει ὅτι μέσα στὴν ἱστορικὴ μας πορεία κατορθώσαμε νὰ δημιουργήσουμε τρόπους ἔκφρασης τῆς κοινωνικότητάς μας, τρόπους ἀλληλεγγύης καὶ συνοχῆς, ποὺ ἀποδείχτηκαν φορεῖς ζωῆς καὶ πνεύματος. Ἡ ἐμμονὴ σὲ αὐτοὺς τοὺς τρόπους θά 'ταν καθήλωση σὲ ἀναπηρικὴ κα-

ρέκλα ὑγιῶν ἀνθρώπων. Αὐτὸ ποὺ ἡ Ἐκκλησία διδάσκει εἶναι νὰ υἱοθετοῦμε νέες μορφές, καὶ μάλιστα νὰ τίς δημιουργοῦμε, μὴ χάνοντας ὅμως ποτὲ ἀπὸ τὰ μάτια μας τὴν ἀλήθεια τοῦ ἀνθρώπου ὡς προσώπου, τὴν ἀλήθεια του ὡς *σχέσης*, ὡς ὄντος ποὺ ζεῖ *μὲ* τὸν πλησίον καὶ *μέσω* τοῦ πλησίον.

Ἡ Ἐκκλησία μας λοιπὸν ὑποστηρίζει, ὅτι δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρχει σεβασμὸς στὸν ἄνθρωπο, ἂν περιφρονοῦμε τίς ρίζες του, τὴ γλῶσσα του, τὴν παράδοσή του καὶ θέλουμε νὰ τὸν βάλουμε στὰ καλούπια ποὺ ἐμεῖς ἀποφασίζουμε γι' αὐτόν. Εἶναι δική μας εὐθύνη νὰ βοηθήσουμε τίς φτωχὲς χώρες νὰ ἀναπτυχθοῦν, νὰ τίς βοηθήσουμε νὰ ἀποκτήσουν τεχνολογία, νὰ τίς βοηθήσουμε νὰ ἀποκτήσουν θεσμοὺς ποὺ θά ἐπιτρέψουν τὴν οικονομικὴ τους προκοπή, δείχνοντας ὅμως σεβασμὸ στὸν πολιτισμὸ κάθε λαοῦ καὶ κάθε χώρας. Θέλουμε νὰ βοηθήσουμε, θά πεῖ πρῶτ' ἀπ' ὅλα, δὲν τοὺς υποχρεώνουμε νὰ γίνουν σὰν ἐμᾶς. Πατὶ δὲν ὑπάρχει χειρότερη μορφή ρατσισμοῦ ἀπὸ τὸ νὰ πιέξεις αὐτόν ποὺ σ' ἔχει ἀνάγκη νὰ γίνῃ σὰν ἐσένα. Καθὼς παρατηρεῖ ὁ Τόμας Φρίντμαν, διευθυντὴς *think tank*, σὲ βιβλίον ποὺ ἔγραψε γιὰ τὸ θέμα μας, «ἡ Παγκοσμιοποίηση, θά ἐπιφέρει κατάρρευση τοῦ περιβάλλοντος καὶ ξερίζωμα κάθε ἐθνικῆς κουλτούρας σὲ βαθμὸ ποὺ δὲν ἔχει δεῖ ποτὲ ἡ ἱστορία. Κι ὅμως, δὲν μπορεῖς νὰ χτίσεις μιὰ κοινωνία, ἂν τὴν ἴδια ὥρα καταστρέφεις τίς ρίζες της, τὰ πολιτιστικὰ θεμέλια ποὺ ἔδιναν στὰ μέλη της συνοχὴ καὶ σεβασμὸ στὶς κοινὲς ἀξίες».

Ἡ Παγκοσμιοποίηση δὲν ἔχει σχέση μὲ τὴν Οἰκουμενικότητα, εἶναι ἐμπαιγμός της. Τὸ ὄραμα τῆς Παγκοσμιοποίησης εἶναι ὁ ἀνταγωνισμός, ἐνῶ ἡ προσδοκία τῆς Οἰκουμενικότητας εἶναι ἡ δοξολογικὴ ἔνωση τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ἡ Παγκοσμιοποίηση δὲν ἔχει σχέση μὲ τὴν ἀνάπτυξη τῆς κοινωνίας, εἶναι ἐμπαιγμός της. Ἀνάπτυξη τῆς κοινωνίας σημαίνει συμμετοχὴ καὶ συνευθύνη, ἐνῶ ἡ Παγκοσμιοποίηση ὑπόσχεται νέους κύκλους ἀντιπαράθεσης καὶ ἔντασης μεταξὺ τῶν μελῶν μιᾶς κοινωνίας.

Δὲν νομίζω πὼς ὑπάρχει κανεὶς ἀνάμεσά μας ποὺ νὰ μὴν καταλαβαίνει πολὺ καλὰ ὅτι τίς ἐπομενες δεκαετίες τὸ ἐμπόριο ὅπλων θά ἀναπτυχθεῖ, ὅτι τὸ ἐμπόριο ἐξαρτησιογόνων οὐσιῶν θά γιγαντωθεῖ. Δὲν νομίζω πὼς ἀμφιβάλλει κανεὶς ἀπὸ μᾶς ὅτι θά γίνουμε μάρτυρες νέων κυμάτων προσφύ-

γων από τις ίδιες κι από νέες χώρες, που θα σημαίνει βέβαια άπιστευτης έκτασης ξεριζωμό και ολοκληρωτική καταστροφή των κοινωνιών των φτωχών χωρών.

Άλλα ή Έκκλησία δεν είναι ένας τρόπος διαπίστωσης των επερχομένων δεινών, είναι αγάπη και μέριμνα: «ή γάρ κατὰ Θεὸν ἀγάπη ἐν τῷ συμπάσχειν ἀλλήλοις ἐστὶ» (Βίος Ἀγ. Παχωμίου, 37). Αυτό λοιπόν που πρέπει να περιμένουμε από ἐμᾶς όλους, από την Έκκλησία, δεν είναι ἀπλῶς και μόνο ή προειδοποίηση, ἀλλὰ ή πρόνοια.

Έχοντας συνείδηση τῆς κοινωνικῆς κατάρρευσης που ἔχει ἤδη ἀρχίσει και πρόκειται να ἑνταθεῖ, ή Έκκλησία πρέπει να προχωρήσει σὲ διεκκλησιαστικές συνεργασίες που θα δώσουν, με τὴν εὐλογία τοῦ Κυρίου, τὶς δυνάμεις να ἀντιμετωπίσουμε τὴν ἀπειλή τοῦ γενικοῦ ξεριζωμοῦ, να ἀντισταθοῦμε στὴν ἀντικατάσταση τῶν πολιτισμῶν μας ἀπὸ τὴν παγκόσμια προσφυγιά, και να συμπαρασταθοῦμε σὲ αὐτοὺς που θα ἔλθουν στὰ σπίτια μας ἰκέτες, αὐτοὺς που θα περιμένουν να δοῦν στὸ δικό μας βλέμμα μιὰ στιγμὴ ἀνακούφισης και αγάπης.

Η Έκκλησία μας προβάλλει τὴ δική της Παγκοσμιοποίηση. Η ὁλόψυχη συμμετοχή μας στὸ Μυστήριό τῆς Θείας Εὐχαριστίας, ή καλλιέργεια τῆς αγάπης πρὸς τὸν πλησίον, ὁ σεβασμὸς τῆς προσωπικότητος και τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἄλλου δεν εἶναι θεωρητικές προτάσεις ἀλλὰ βιωματικές πραγματικότητες. Ὁ ἄνθρωπος ὅσο ὑπάρχει ἱστορία, ἀλλὰ ἰδιαίτερος ἀπὸ τὸν 18ο αἰῶνα και μετὰ, πειραματίζεται. Ἐπιχειρεῖ με τὴν ἐφαρμογὴ διαφόρων πολιτικῶν, οικονομικῶν και κοινωνικῶν συστημάτων να δημιουργήσει πλοῦτο και εὐτυχία στὴν κοινωνία που ζεῖ. Κι ἔχει ἐπιτύχει ἀρκετὰ στὴν ἀνάπτυξη τοῦ πλούτου, τῆς τεχνολογίας, τῆς ἐπιστήμης, τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης. Ἐνα δεν ἐπέτυχε, που ὅμως εἶναι τό κύριο: να αἰσθάνεται ὁ ἄνθρωπος χαρὰ, ἀμεριμνησία και ἀσφάλεια στὴ ζωὴ του και να ἔχει λύσει τὸ ὑπαρξιακό του πρόβλημα. Η ἐξωστρέφεια, ή πλεονεξία, ὁ καταναλωτισμός, ή εὐμάρεια ἔχουν τὶς παρενέργειές τους. Γιὰ δέστε στὸ μέρος τῶν πλουσίων χωρῶν τοῦ πλανῆτη. Οἱ τρελὲς ἀγγελάδες, τὰ γενετικῶς τροποποιημένα τρόφιμα, ή ρύπανση τοῦ περιβάλλοντος, ή μόλυνση ποταμῶν και θαλασσῶν εἶναι ὀρισμένες ἀπὸ

τὶς παρενέργειες.

Ὁ ἄνθρωπος εἶναι προφανὲς ὅτι βρίσκεται σὲ ἀδιέξοδο. Δύο εἶναι σήμερα οἱ λύσεις: ή μία να δοκιμάσει πάλι διεξόδους με ἀντίδοτα, που θα ἔχουν ὅμως ἄλλες παρενέργειες, γιατί θα κινοῦνται και αὐτὰ στὰ ἴδια λογικοκρατούμενα πλαίσια. Εἶναι σὰ να βρεῖ κάποιος μία ἐξοδο σὲ ἕνα λαβύρινθο που ὅμως στὴν περιφέρειά του εἶναι ἀπὸ παντοῦ κλειστός... Η ἄλλη εἶναι να προοδεύει, να ἐξελισσεται, να ἀναπτύσσεται με βάση τὶς Χριστιανικὲς Ἀρχὲς και Ἀξίες, τὸν Ἠθικὸ ἐκεῖνο Νόμο δηλαδή που τώρα ὁ ἄνθρωπος ἐν πολλοῖς ἀγνοεῖ. Ἄν και ἔχει τὴν ἱστορικὴ ἐμπειρία πὼς ἀκολουθώντας αὐτὲς τὶς Ἀρχὲς δημιούργησε τὸν πολιτισμό, τὸν ὁποῖο σήμερα τείνει να πληῖξει. Αὐτὲς τὶς Ἀρχὲς ἔχουμε τὴν εὐθύνη ἐμεῖς οἱ Ὁρθόδοξοι Χριστιανοὶ να προβάλλουμε, ἔχουμε τὴν εὐθύνη να διδάξουμε, ἔχουμε τὴν εὐθύνη να συζητήσουμε. Ὅφειλουμε να ἐργασθοῦμε σκληρὰ και ἑντατικά μέσα στὴν κοινωνία για να τὴν πείσουμε ὅτι μεγάλο μέρος τῆς ἀκολουθεῖ λάθος δρόμο. Και να προσευχόμεθα ὁ Κύριος να εὐλογήσει τὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας Του, να δώσει στοὺς ἀνθρώπους πίστη και ἐλπίδα και να τοὺς ὀδηγήσει σὲ μία ζωὴ ὁμορφη και χωρὶς ἄγχος. Ὅταν γνωρίζει και βιώνει ὁ ἄνθρωπος τὴν πνευματικὴ ζωὴ που προτείνει ή Έκκλησία μας τότε αἰσθάνεται ἐλεύθερος και ἀσφαλὴς στὴ ζωὴ του κι ἐπὶ πλέον πορεύεται φροντίζοντας κι εὐεργετώντας τοὺς ἄλλους, ὅπου κι ἂν βρίσκονται.

Αὕτὴ εἶναι ή πρόταση τῆς Ἐκκλησίας μας, πρόταση κατατεθειμένη ἐδῶ και δύο χιλιάδες χρόνια, που ὅμως ή ἀνθρωπότητα δεν ὑλοποίησε ψάχνοντας ματαίως σὲ ὑποκατάστατά της. Ὡς Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας μας προσεύχομαι ἀδιαλείπτως ὑπὲρ τῆς σωτηρίας ὅλων τῶν ἀνθρώπων και ἀκραδάντως πιστεύω ὅτι ὠρίμασε ὁ καιρὸς που ὁ ἄνθρωπος θα δοκιμάσει τὴν πρότασή Της και θα θελήσει να ἐφαρμόσει τὴ λιτότητα και τὴν ἐγκράτεια στὴ ζωὴ του, τὴν προσοχή και μέριμνα για τὸν ἄλλο, γενικὰ τὸν Εὐαγγελικὸ Νόμο τῆς Ἀγάπης, τὸν μοναδικὸ που δημιουργεῖ ἀνεκκλήτη χαρὰ ἀπὸ τὴ βίωση τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου μας και τὴν προσδοκία και τῆς δικῆς μας ἀναστάσεως, χαρὰ τῆς ὁποίας μέτοχοι εὐχομαι να γίνουμε ὅλοι μας.